

SVATÉ MĚSTO A JEHO STŘECHY

Procházky Svatým městem patří k těm nejkouzelnějším a nejvzrušivějším. Zvláště když se dostanete nad chronicky známé cesty a uličky Starého města, kde Židé žili s Araby v klidu a míru více než tisíc let. Přelezli jsme několik zídek, krkolomně umístěných trámů a ocitli se na střechách města, v němž mají svá nejsvětější místa tři největší monoteistická náboženství.

„Tamhle je chrám Božího hrobu, na druhé straně se leskne Omarova mešita a tamhle tím větrákem se můžeš podívat na křížovou cestu Via Dolorosa, kolem níž stojí stovky arabských krámků,“ říká mi kamarád Michael Dorr.

Pořád jsme v jednom jediném Státě Izrael. A tak kráčíme nad hlavami tisíců turistů, křesťanských poutníků i muslimských Arabů, nad jejichž krámky na střeše si židovská rodina postavila houpačku, na které teď dovádí houf dětí ortodoxních Židů. Pak odněkud přiběhnou dva arabští kluci s míčem a střecha se změní v hřiště. Hráči na něm se liší v jediném. Ta odlišnost je téměř nepostřehnutelná: čepička *kipa* na hlavě židovských kluků. Nikomu však nevadí. Pár stovek kilometrů na jihozápad však možná právě v téže hodině si palestínští kluci zkoušejí na figuríně, jaké je to zabít izraelského vojáka nebo židovského osadníka. A sní přitom o muslimském nebi, kam by se za zabítí Žida a své sebeobětování určitě dostali. A kdyby potkali na ulici Hebronu židovského kluka s kipou, jistě by to neskončilo fotbalovým zápasem... Přestože v Hebronu se nachází svaté místo stejně drahé pro Židy i pro muslimy – hrob jejich společného praotce Abraháma – Ibrahima. A Židé se zde zdraví *Šalom alejchem* – pokoj vám! Palestinci mají obdobný pozdrav – *Salam alejchum* – pokoj vám! Jak také jinak, jsou to přece bratřanci...

Pořád jsme v tom jednom Státě Izrael.

JERUZALÉMSKÝ SYNDROM

Vždycky po návratu do židovského státu jsem se bezcílně toulal po jeho krajině, absolvoval zkoušku stálosti své izraelské melancholie. Brzy jsem poznal, jak mě tyto konfrontace rok od roku víc a víc dojmají. Stával se ze mě málem mystik; mohutný plnovous jsem už měl, takže stačil černý klobouk k džínům a u Zdi nářků si číst žalmy z Tóry a impulzivně se uklánět, v rytmu asi sto úklonů za minutu.

„Vracíš se prostě ke svým kořenům,“ smál se mi kamarád Tomi, který se do Tel Avivu přistěhoval ze Slovenska před čtvrtstoleťím. „Ještě abys dostal jeruzalémský syndrom...“ řekl s hranou vážností Tomi. „Mesiáši...“

Jak narůstá počet turistů přijíždějících do Izraele (a hlavně Jeruzaléma) v souvislosti s křesťanskými svátky, zvláštní jednotka izraelské policie se připravuje na jednání s určitým počtem návštěvníků, u nichž propukne tzv. jeruzalémský syndrom. Člověk postižený touto duševní poruchou nabývá přesvědčení, že je Mesiášem, nebo že Mesiáše viděl, případně se ztotožní s jinou biblickou celebritou. Jejich počínání nemusí být jen neškodným „blouzněním“, jedním ze známých případů byl v roce 1969 australský turista, který pod vlivem mesianistických představ zapálil mešitu al-Aksá. I proto byla v roce 1986 zřízena zvláštní policejní jednotka, která má pohotovost především o Vánocích a Velikonocích.

Každoročně je hospitalizováno několik tuctů poutníků s jeruzalémským syndromem. Podle doktora Gregory Katze z pohotovosti v Centru pro duševní zdraví Givat Šaul se ovšem za „pravý“ jeruzalémský syndrom považuje inkriminované duševní rozpoložení pouze u osob, které nikdy předtím neměly žádné psychické problémy. Prý se tento fenomén často objevuje v průběhu první návštěvy člověka ve Svaté zemi a bývá diagnostikován zvláště u pacientů středního věku, silně nábožensky zaměřených a pocházejících z malých měst v USA nebo Skandinávii.

Nesplňoval jsem ani jednu z těchto symptomatických podmínek, a mohl jsem tedy zůstat vcelku v klidu.

KTERÁ GOLGOTA, VIA DOLOROSA A BOŽÍ HROB JSOU TY PRAVÉ...?

V Jeruzalémě jsem raději navštívil hned dvě místa, na nichž měl být popraven Ježíš Nazaretský, král židovský a spasitel hříšníků. Jedno následuje po čtrnácti zastaveních na Via Dolorosa v chrámu Božího hrobu, který spravuje šest křesťanských církví. Druhé místo leží o kus dál v arabské části Svatého města, kde má být skutečná „Lebka“, jak se hebrejsky překládá Golgota. Stoprocentně v to věří protestanti, kteří před více než sto roky založili Společnost zahradního hrobu, když na ně nezbylo místo při správcovství baziliky na konci Via Dolorosa.

Archeologové tvrdí, že Ježíš nenesl kříž po jeruzalémské Via Dolorosa (Křížová cesta), ale cestou vně západních městských hradeb, nikoli od pevnosti Antonia u Lví brány.

„V evangeliu podle sv. Jana je popsána cesta po *lithostratu*, což řecky znamená dlažbu, po místě zvaném Gabata, to jest přes vrcholek. A přesně to máme tady,“ řekl mi průvodce u Zahradního hrobu na té „pravé Golgotě“.

Současný omyl tisíců poutníků vysvětloval dobytím města křižáky v roce 1099, kteří proměnili Jeruzalém v město bez života, když pozabíjeli muslimy, Židy i pravoslavné křesťany. Proto byla přesunuta tradice Křížové cesty z jedné části města na druhou...

Takže jsem na rozpacích. Trochu mě to rozkolísalo v mém romantickém oblouznění jako dávného ministranta a kandidáta kněžského ornátu. Bylo by příjemné, kdyby lovec prožitků věděl, že stejně jako jsou pravé a zhruba čtyři a půl tisíce let staré pyramidy v Gíze, i jeruzalémské legendy odrážejí skutečný obraz biblických dějů.

Byl jsem až v podzemí baziliky Božího hrobu, kde se nachází sedm metrů dlouhý, tři metry široký a 4,80 m vysoký kus skály, o kterém se říká, že je posledním pozůstatkem Ježíšova popraviště, jež mělo být původně místem, kde se těžil bílý tzv. melekský vápenec. Při pohledu z větší vzdálenosti měl kopec údajně vypadat jako lebka. Totéž však prohlašují protestanti o Zahradním hrobu a jeho skále s podobou lidských ostatků...

A část vědců s nimi souhlasí a tvrdí, že na konci dnešních čtrnácti zastaveních na Via Dolorosa není ta pravá Golgota. Římané

prý popravovali zásadně za městem a dnešní Křížová cesta byla prokazatelně už v době římské nadvlády v centru Jeruzaléma. V Bibli je psáno: „Nesl svůj kříž a vyšel z města na místo zvané Lebka, hebrejsky Golgota. Tam ho ukřižovali...“ Podle archeologů bylo toto místo vyhrazeno Židům pro kamenování odsouzců k smrti. Předtím zde popravovali také Římané. A znalci to dokládají rovněž faktem, že Ježíš nebyl popraven jako rouhač, přestože veřejně prohlašoval, že je „Ježíš, syn Požehnaného“. Za rouhačství Židé své provinilce nepopravovali ukřižováním, ale právě kamenováním. Přibítí na kříži si vysloužili jen ti, kdo se veřejně postavili proti autoritě císaře, v té době proti jeho zástupci v Judeji Pilátu Pontskému.

Pro tvrzení protestantů svědčí i fakt, že zdejší hrob byl vytesán ve skále, jak praví Bible. Našel se zde i původní kámen, jímž se hrob zavíral, přitom uvnitř nebyly nalezeny žádné lidské ostatky. Na této Golgotě bylo objeveno více hrobů, přesně podle slov Izaiaše, že Ježíši „byl dán hrob mezi svévolníky“.

Další teorie je stejně tak troufalá. Týká se zlotřilce údajně ukřižovaného vedle Krista. Někteří vykladači Bible dokonce tvrdí, že Ježíš a Barabáš byli jeden a tentýž muž. Ne snad proto, že by byl Ježíš lotr. V hebrejštině znamená *Bar Abas* „syn otce“. V jednom z biblických textů se prý objevilo jméno Ježíš Bar Abas, tedy Ježíš syn Otce. Také je sporný fakt, zda Pilát Pontský chtěl darovat Ježíši život, jak to předepisoval zvyk na svátek Pesach, kdy byl vždy jeden z odsouzců omilostněn. Židé to však nechtěli, Pilát si šel umýt ruce a legenda o tom, že se Syn Boží obětuje smrtí na kříži za lidstvo, aby pak mohl vstát z mrtvých, byla naplněna. Takže ne každý, kdo si myje ruce, špatně činí.

Podle mého přítele Vladimíra, který je farářem v obci neda-leko Plzně, není důležité, kde pravá Golgota byla, ale to, že skutečně existovala, stejně jako Kristus, jenž byl ukřižován a vstal z mrtvých.

TISÍC A JEDNA PRAVDA VE SVATÉ ZEMI

Píše se rok 2003, sedím v jeruzalémské restauraci, z níž si její majitel vytvořil druhý domov Elvise Presleyho. Zpěvák vyvedený